

observant

ONAFHANKELIJK WEEKBLAD UNIVERSITEIT MAASTRICHT / JAARGANG 46 / 5 MAART 2026 / Nr 20

Collegevoorzitter Habibović: “Dit is veel te belangrijk voor een ‘dan maar niet’ houding”

Universiteitsraad zegt keihard NEE tegen plannen bestuurlijke integratie

Een keihard en unaniem nee. De universiteitsraad stemt niet in met de plannen voor een bestuurlijke integratie van de universiteit en het academisch ziekenhuis. Collegevoorzitter Pamela Habibović had het niet verwacht, zegt ze desgevraagd. Naast teleurstelling heerst er ook onbegrip. “De kritiek die ik in de U-raad hoorde, alsof bestuurders de afgelopen maanden van alles in achterkamertjes zouden hebben bedacht, klopt echt niet.”

“Als de medezeggenschap er niet achter staat, dan gaat de bestuurlijke integratie niet door”, zei U-raadsvoorzitter Teun Dekker vorige week woensdag na afloop van de vergadering. Dat beaamt de kersverse collegevoorzitter Pamela Habibović nu. “In principe niet nee. Het is hoogst ongebruikelijk om door te gaan met een voorstel als de universiteitsraad niet instemt.” Toch zijn de oordelen en adviezen van de andere gremia, zoals de ondernemingsraad van het ziekenhuis en de faculteitsraad van Health, Medicine and Life sciences, nog steeds “ontzettend belangrijk”, benadrukt Habibović. Die volgen hoogstwaarschijnlijk komende weken. Het college van bestuur wacht die reacties dan ook af en

“We hebben toch samen, als partners, naar dit voorstel toegewerkt? Ik heb het gevoel dat deze inhoud geen verrassing voor jullie zou moeten zijn”

zal daarna, samen met de Raad van Toezicht en de decanen, “het standpunt en de verdere route” bepalen.

Zorgen

Even terug naar woensdagmiddag 25 februari. Er zijn te veel zorgen, klinkt het in de U-raadsvergadering. De leden zijn er niet van overtuigd dat de ingeslagen weg de enige, laat staan de juiste is om tot een innigere samenwerking te komen tussen ziekenhuis en UM. Habibović tracht de raadsleden, die in hun *statements* voorafgaande aan de

stemming, duidelijk afkoersen op een nee, nog op andere gedachten te brengen. “We hebben toch samen, als partners, naar dit voorstel toegewerkt? Ik heb het gevoel dat deze inhoud geen verrassing voor jullie zou moeten zijn.” Maar voor de gemeenschap is het dat wel”, laat Werner Teeling, raadslid namens het ondersteunend personeel, zich ontvallen. En daar leven nogal wat twijfels, zo werd de afgelopen weken duidelijk: zowel WOinActie als de Maastricht Young Academy toonden zich bezorgd in het sprekerskwartier van de U-raad, de instituutdirecteuren van de faculteit Health Medicine and Life sciences (FHML) kwamen per brief met bezwaren, in de faculteitsraad van diezelfde FHML klonken vooral vragen, net als in de andere faculteitsraden, en er verschenen kritische opiniestukken in *Observant*.

Niet blind

Habibović zegt in de U-raadsvergadering niet blind te zijn voor die zorgen, maar “de vraag aan jullie is: kunnen we verder naar de volgende fase? Geven jullie ons dat vertrouwen? Dit is niet het einde, we moeten zaken nog verder ontwikkelen, plus dat daarbij ook een stevige evaluatie plaatsvindt.” Waarop Maarten van Wesel, raadslid namens het ondersteunend personeel, reageert: “De vraag aan ons is of we voor of tegen deze bestuurlijke integratie zijn, of we instemmen met de documenten, waarvan sommige bindende juridische gevolgen hebben. Het gaat toch niet om de vraag of we voor een volgende fase zijn?” Hoewel er een duidelijke nee voor de huidige plannen klinkt, is de U-raad wel een groot voorstander van strategische samenwerking tussen ziekenhuis en UM. Daarom komt de raad met een advies aan het college van bestuur om een periode van reflectie in te stellen waarin naar alternatieven wordt gekeken – wat is de beste weg vooruit? Belangrijk hierin is dat de hele gemeenschap, studenten en medewerkers, wordt meegenomen. De U-raad wil graag actief meedenken.

Rechtvaardiging

Maar welke argumenten waren nu doorslaggevend voor de U-raad om niet in te stemmen? Die werden op woensdag 25 februari niet gedeeld. En ook deze week wil voorzitter Dekker er nog niet op ingaan. “Wij schrijven

WAT HET JE (MENTAAL) KOST OM JE RIJBEWIJS TE HALEN

Leren autorijden was voor European Law School-student Nora Grolig een horror-traject. Het leidde tot een “milde existentiële crisis”, om het nog maar niet over haar banksaldo te hebben

P. 6-7

SAOEDI'S IN MAASTRICHT

Een duik in het *Observant*-archief. Deze keer: hoe de Saoedische studenten meer geld kostten dan oprachten

P. 2

KIES EEN BËTASTUDIE

“Het is belangrijk om de angst voor de bètakant weg te nemen, zeker bij meisjes.” Middelbare scholieren ontmoeten *academici*

P. 5

nu een motivatie van ons standpunt, noem het een rechtvaardiging hoe wij tot dit oordeel zijn gekomen. Wij willen dit zeer binnenkort delen met het college, zodat zij dat kunnen bestuderen voordat er vragen komen. Daarna gaat het naar buiten. We willen zo transparant mogelijk zijn. Wij zullen sowieso aandringen op een evaluatie van dit hele proces. Hoe is de besluitvorming verlopen?”

Teleurstelling

Bij collegevoorzitter Habibović overheerst er op dit moment naast teleurstelling ook veel onbegrip. Bijvoorbeeld over de kritiek die ze hoorde in de *statements* van verschillende U-raadsleden. Neem de hoge stapel aan documenten die in rap tempo moest worden

Lees verder op pagina 3

redactioneel

Pingpong

“Ik heb een pingpongbrein,” roep ik weleens voor de grap. En als ik het niet had, dan zou deze baan het wel hebben gecreëerd. Tig dingen schieten door mijn hoofd, moeten worden afgevinkt. In het afscheidinterview met Jan Smits – inmiddels rector – zei hij hoe heerlijk het hem leek om zich te concentreren op één ding: “Ik kan me niet meer voorstellen hoe het is om je één dag, laat staan één week lang op te sluiten om aan een artikel te werken.” Ik kan het me ook niet meer voorstellen. Menig collega zal er hetzelfde over denken. Wie echt rustig wil tikken, moet thuis gaan zitten. Mail uit. Huisgenoten elders.

Ter illustratie, ping en pong deze dinsdagochtend:

-8.20 uur. Op de fiets richting kantoor. Getoeter op het Emmaplein. Wat doet die Swapfietsers nu? De jonge meid blijkt geen idee te hebben hoe een rotonde werkt. Haar met handgebaren erop gewezen dat we allemaal één en dezelfde richting uit moeten.

-Shit, bijna half negen, het slechtste moment om de School of Business and Economics te passeren. Iedereen wil tegelijk door de hoofdpoot naar binnen, neemt voorrang, negeert de verkeersregels. Het is een mierennest. Weer verbaas ik me over de goede afloop, zonder bloed, ambulance of erger. -Net op tijd voor afspraak op de redactie met een coach voor eventuele Teamdag.

-Appje aan woordvoerder Koen Augustijn met de vraag of Pamela (collegevoorzitter) de mail van maandag heeft gezien en of ze vandaag tijd heeft om te bellen, want hoe verder, nu er door de universiteitsraad ‘nee’ is gezegd tegen de integratieplannen met het ziekenhuis.

-Mailwisseling met persoon die carrièreswitch overweegt en stage wil komen lopen in maart.

-De PvdA wil een advertentie in de krant in verband met de gemeenteraadsverkiezingen, is daar nog plek voor? Ja, maar dan moeten we wel wat schuiven.

-“Heb je de indeling voor mij?“, mailt Simone Golob die wekelijks van een van de redacteuren een overzicht krijgt van de krant, zodat ze alvast verhalen kan gaan opmaken. -Collega Dennis Vaendel verschijnt op kantoor. Hij heeft zojuist in het ziekenhuis opnieuw een foto laten maken van zijn schouder. Paar dagen geleden viel hij verkeerd tijdens een voetbalpotje. Gelukkig valt de schade mee.

-“Van Teun nog niets gehoord“, roept collega Riki Janssen die van U-raadsvoorzitter Teun Dekker wil weten waarom er unaniem en keihard ‘nee’ is gezegd tegen de ‘fusie’. Die uitleg is tijdens de vergadering vorige week niet gegeven.

-De bel gaat, twee journalisten van de Limburger komen onverwachts op bezoek. Ze werken aan een verhaal voor de zaterdageditie over de integratie tussen ziekenhuis en UM. Of ze wat dingen mogen vragen, hebben behoefte aan duiding in dit complexe dossier.

-“Ik heb antwoord van Teun. Hij belt om half vier.”

-Appje van de zestienjarige thuis: “Eten we vanavond friet? Please... Er staat bobotie op het lijstje, maar daar zit niemand op te wachten.”

Het is pas half twee. Ik ga luchten. Wacht, eerst even laten weten dat er géén friet is vanavond.

Wendy Degens

De hoofdredacteur geeft een kijkje achter de schermen van de redactie

serie terug in de teit

Hoe de Saoedische studenten meer geld kostten dan opbrachten

Geneeskunde studenten uit Saoedi-Arabië tijdens symposium
Foto: archief Observant

2007– 2015

De aanval op de Twin Towers, 11 september 2001, had onverwachts ook consequenties voor de Universiteit Maastricht. Want het betekende voor de regering van Saoedi-Arabië dat hun programma's om studenten de westerse wereld in te sturen danig werden belemmerd. De VS, het VK: ze kwamen er niet meer binnen. Via via verscheen Nederland in beeld, met name Groningen en Maastricht. Daar zouden over een periode van vijf jaar 560 Saoedische geneeskundestudenten worden opgeleid. Waarom in deze uithoeken? De Groningse decaan wist het wel: “De Randstad wordt door de Saoedi's niet als het toppunt van de beschaving beschouwd, zal ik maar zeggen.”

Wie er in ieder geval enthousiast aan trok: UM-collegevoorzitter Jo Ritzen. Hij zag grote mogelijkheden voor de internationale uitstraling van de UM en haar positie in de Arabische wereld. In de faculteit zelf, die binnen de UM qua internationalisering de boot nogal aan het missen was, klonken eveneens positieve geluiden. Zonder slag of stoot ging het allemaal niet, zelfs de Tweede Kamer bemoeide zich ermee: hoe kon er plaats zijn voor zo veel extra studenten, voor geneeskunde gold toch een numerus fixus? Een en sarcastische briefschrijfter in *Trouw*: kan je, eenmaal uitgeloot, die fixus nu omzeilen door Saoedi te worden? Het antwoord was simpel: deze studenten vielen geheel buiten de fixus - die was immers gebaseerd op de Nederlandse arbeidsmarkt en daar zouden ze niet op verschijnen. Na de studie gingen ze terug naar hun eigen land. Bovendien betaalde hun regering er een flinke bom duiden voor: per student de kostprijs van circa 20 duizend euro plus een opslag van 12 duizend, samen 32 duizend euro.

In de faculteit was het niet alleen hosanna. Veertig extra studenten per jaar (dat aantal werd overigens nooit gehaald): hadden ze het al niet druk genoeg? En hoe zat het met de taalbeheersing van de Saoedi's, de vooropleiding, de culturele verschillen? Plus, van meet (2007) af aan waren er allerhande misverstanden: de Saoedische regering en in haar verlengde

de Saoedische cultureel attaché die eerst vanuit Bonn en later Berlijn alles in de gaten hield, was erop gebrand dat deze studenten een westerse culturele onderdompeling zouden krijgen. Dus: integreren en vooral onderwijs in het Nederlands. Daarvan bleken die studenten, eenmaal hier, niet op de hoogte. En verder waren ze er gewoon op tegen want wat had je eraan in de rest van je leven? De voertaal werd dus Engels, maar de beheersing daarvan liet behoorlijk te wensen over. Dan moest de faculteit weer naar de cultureel attaché: selecteer die studenten beter! Die sprak op zijn beurt de faculteit verbolgen aan op alles wat niet liep qua roosters en toetsen; de studenten beklagden zich bij hem persoonlijk over alles wat hen niet zinde – en dat was veel.

En er was het gedoe met visa, met meisjes die een broer als chaperon meekregen, de huisvesting, het hield niet op. Om nog maar niet te spreken over de coschappen met het onvermijdelijke patiëntencontact: omdat het programma

O ja, er was ook nog een cultureel dingetje

Engelstalig was zouden die in de Angelsaksische wereld moeten worden georganiseerd (Ierland, Australië) maar dat bleek een gigantische klus die nooit goed van de grond kwam. En bovendien eiste de Saoedische regering juist Nederlandse coschappen, iets waar de faculteit dan weer tegen was.

O ja, er was ook nog een cultureel dingetje. Een coördinerend stafflid verklaarde in *Observant*: “Hun houding is een issue. Ze blijven vaker weg, bij de onderwijsgroep, bij het Skillslab, bij examens zelfs. Participatie in de groepen, afspraken nakomen, daar schort het aan. Van onze kant is op die dingen niet alert gereageerd. In de zin van: ze op hun sodemieter geven.”

Dat is er ook niet meer van gekomen. Het gedoe overheerste, al het extra werk deed de financiële winst verdampen en in 2015 werd de stekker er definitief uitgetrokken. Slechts een handjevol haalde uiteindelijk de bul. Het positieve saldo? Een uit dit experiment gegroeide International Track in Medicine. Maar die is onlangs vanwege bezuinigingen weer opgeheven.

Wammes Bos

Dit is een serie over 50 jaar UM. We duiken in onze eigen archieven: welke opzienbarende, grappige, belangrijke of wonderlijke nieuwsjes komen we tegen?

“Nee, we zijn niet naïef geweest”

Vervolg van pagina 1

doorgenomen. Een van de raadsleden zei: “Het gaat hier om een heel belangrijk onderwerp, maar de staf kreeg nauwelijks tijd om het te lezen en erover na te denken.” Daarover zegt Habibović nu: “Andere gremia hebben om meer tijd gevraagd, dat hadden zij ook kunnen doen. Dit was geen deadline.” Ook weerlegt ze de opmerking dat de gemeenschap er te weinig bij betrokken zou zijn geweest, dat het proces niet transparant zou zijn: “Ik heb aan het programmteam gevraagd om een lijstje te maken van alle mensen die we hebben gesproken, die sinds juni 2023, toen we startten, in werkgroepen hebben gezeten, medewerkers die we hebben uitgenodigd voor brainstormsessies. Rianne Letschert en ik zijn langs de faculteitsraden geweest, faculteitsbesturen, dienstraden. We hebben in mei vorig jaar een eerste voorstel, vertrouwelijk, aan

de U-raadsleden laten zien en daar hebben ze op mogen reageren, en dat week niet heel veel af van het voorstel dat er nu ligt. Wat mij betreft hebben we echt ons best gedaan om dit voldoende met hen te bespreken.” Daarbij is ze het niet eens met de opmerking van een U-raadslid dat het qua timing niet handig zou zijn, omdat de besturen ‘instabiel’ zijn – dit na de gang van Letschert naar Den Haag en het eerdere vertrek van de financiële baas van het ziekenhuis. “Toen we de plannen indienden bij de U-raad, afgelopen december, waren we als besturen voltallig. Bovendien gaat het niet om de mensen die er nu zitten, maar om de vraag of men het voorgestelde bestuurlijk model duurzaam vindt.”

Niet naïef

Toch zal deze keiharde ‘nee’ ook tot zelfreflectie moeten leiden bij de bestuurders. Dat er na bijna drie jaar nog steeds twijfels zijn over ‘het

waarom’ van deze hele exercitie, angst dat de macht van de medici te groot wordt, angst om een gezondheidsuniversiteit te worden, hoe verklaart Habibović die gevoelens? Is dit een plan waar de universitaire gemeenschap op zit te wachten? Is het niet goed genoeg uitgelegd, is er onvoldoende vertrouwen gekweekt, zijn de bestuurders te naïef geweest? “Nee”, zegt ze op dat laatste, “niet naïef. We hebben ons best gedaan om met een plan te komen waar voldoende vertrouwen in zou zijn. De U-raad heeft daar anders over geoordeeld. Gelukkig zijn we het erover eens dat een nauwere samenwerking belangrijk is voor zowel de universiteit als het ziekenhuis. Daarom moeten we met de input van alle medezeggenschapsorganen samen bekijken hoe het wel kan. Dit is veel te belangrijk voor een ‘dan maar niet’ houding.”

Wendy Degens, Riki Janssen

Tussen polderen en slopen

“

Ik zag ze overal de afgelopen maand: de vingerhartjes. Normaal kijk ik geen sport op tv. Voetbal, Tour de France, Formule 1; 't interesseert me allemaal geen bal. Maar dit jaar heb ik de Olympische Winterspelen eens een kans gegeven. Of nou ja, het werd me opgedrongen via grote schermen in de restaurantjes en cafeetjes in het Franse plaatsje waar ik op wintersport was. En daar zag ik ze dus. Na de sportieve prestatie, keken veel atleten genereus lachend in de camera terwijl ze zo'n hartje maakten met hun vingers. Ook als resultaten tegenvielen of als ze verloren. Mooi, die sportieve mentaliteit in de topsport tegenwoordig; liefde voor alles en iedereen verzacht ook het eigen leed. Het verbaasde me daarom ook toen ik afgelopen week in het nieuws las dat een tennistoernooi in Austin vanaf dit jaar met een “rage room” komt. Een tent waar gefrustreerde tennissers, buiten het zicht van publiek en camera's, zich even goed kunnen laten gaan. Hoewel ik ‘ragen’ toch echt minder sportief vind dan een vingerhartje, kan ik me goed voorstellen hoe ontzettend lekker het moet zijn. Dus bij deze, een oproep. Ik wil ook zo'n rage room aan de UM. Want laat ik het zo zeggen: ik ben echt vóór betrokkenheid. Voor inspraak. Voor dialoog. Echt waar. Maar laten we in godsnaam ophouden te doen alsof voor elk besluit een referendum nodig is. Niet iedereen hoeft altijd overal over mee te beslissen. Kan ook niet. En 't is ook nooit goed: besluit je te snel, dan zijn mensen “onvoldoende betrokken” en neem je iedereen mee, dan is het “te veel overleg”. Hetzelfde geldt voor studentenbeoordelingen. Na uren nakijkwerk en cijfers-naar-Excel-geknutsel krijg je onmiddellijk “I disagree with the grade”-mailtjes van studenten. Een cijfer is geen mening, geen voorstel of uitnodiging tot debat of onderhandeling. Het is het eindresultaat van een genomen beslissing. Bij dit soort gepolder probeer ik het echt, maar ik voel dat een vingerhartje simpelweg mijn leed niet verzacht. Soms moeten er dingen gesloopt. Dus hoe fijn zou het zijn als je dan met je toetsenbordje onder de arm even naar de rage room kunt? Om daarna weer vrolijk verder te gaan met polderen. 🍷

”

Thomas Frissen,
universitair docent Digital Technology
and Society

“Kan de universiteit straks dingen torpederen die wij graag willen?” Artsen “snakken” naar nauwere samenwerking, vooral met FHML

De universiteitsraad heeft ‘nee’ gezegd tegen de integratie tussen UM en ziekenhuis, maar er zijn nog meer gremia die zich erover moeten buigen. Zoals het Stafconvent, het inspraakorgaan van de medische staf. Welke richting gaat hun advies op? Ook een ‘nee’? Of leven er in het MUMC+ minder bezwaren?

Contacten met de universiteitsraad zijn er overigens nog niet geweest, klinkt het ietwat verrassend: “Maar we zouden hun voornaamste bezwaren wel willen weten. Vaak praten we als ziekenhuis en universiteit toch een beetje langs elkaar heen.”

De Ondernemingsraad van het MUMC+ houdt

de kaken intussen nog even op elkaar. Die laat weten op 9 maart over de integratieplannen te stemmen. “Om dit proces niet te beïnvloeden” wil men pas daarna met de media spreken.

Peter Doorakkers

Het Stafconvent moet binnenkort een advies over de integratieplannen uitbrengen aan het ziekenhuisbestuur. Maar, vertellen chirurg Geerard Beets (tevens hoogleraar aan de faculteit Health, Medicine and Life sciences, FHML) en internist Janine van Elssen (tevens docent aan de FHML), een definitief oordeel over “de papierberg” waarin de plannen staan opgetekend is er nog niet. “Dat we binnen een maand na publicatie van de documenten moesten antwoorden, was niet netjes”, oordeelt Van Elssen. Ze vroegen en kregen uitstel, tot 31 maart.

Toch willen ze er al wel iets over kwijt. Dat de medisch specialisten in principe “snakken” naar nauwere samenwerking, bijvoorbeeld. Maar dan toch vooral met de FHML, waar veel artsen ook een aanstelling hebben. “Daarop zeggen ze hier volmondig ja”, aldus Beets. “Op integratie met de hele universiteit is de reactie eerder: ‘Vooruit, als dat de voorwaarde is om dichterbij de faculteit te komen...’”

Niet iedereen is echter gecharmeerd van hoe dat er in de praktijk uit moet gaan zien. De belangrijkste zorg? “Dat het nieuwe bestuursmodel, met een overkoepelend bestuur boven ziekenhuis en universiteit, de besluitvorming ingewikkelder, trager en duurder maakt.” Met daarbij de vrees dat de universiteit een te grote vinger in de ‘ziekenhuispap’ krijgt: “Kan die straks dingen torpederen die wij graag willen?” Dezelfde bezwaren klonken ironisch genoeg in spiegelbeeld in verschillende faculteitsraden. Kunnen de twee zich iets voorstellen bij de angst voor een ‘gezondheidsuniversiteit’ en de macht van het ziekenhuis? Ja, “maar terecht is die vrees niet”, denkt Beets. “Het feit dat hier meer mensen werken en er meer geld in het ziekenhuis omgaat, betekent niet dat we daarom meer te zeggen krijgen. En niemand hier denkt: we gaan ons straks bemoeien met het onderwijs en onderzoek elders in de universiteit.”

Foto: Loraine Bodewes

serie zing, vecht, huil, bid, lach, werk en bewonder

Luc Amkreutz
(Heerlen, 1978)

\ Eugene Dubois
Wisselhoogleraar aan
de faculteit Science and
Engineering, conservator
prehistorie bij het Rijksmuseum
van Oudheden en bijzonder
hoogleraar publieke
archeologie in Leiden

\ Burgerlijke staat:
woont samen met Frederike,
een zoon Oskar (vier maanden)

\ Woont in:
Leiden

Foto: Observant

“
Ik mis Limburg, altijd als ik weer
naar huis rijd, krijg ik heimwee
”

Ik hou van oude dingen. Ik ben opgegroeid in Sint-Geertruid, speelde veel buiten en sleepte altijd stenen mee naar huis, het gebied staat bekend om zijn prehistorische vuursteenmijnen. Mijn vondsten stelde ik tentoon in mijn kamer, als er een verjaardag was kwam de familie even kijken. Ik was een avontuurlijk kind met een grote fantasie. Opgroeien in een omgeving met zo'n rijke geschiedenis zet je op een spoor, er wordt een zaadje geplant. Het is anders dan wanneer je in de polder in het westen opgroeit, daar ben ik van overtuigd. Op de middelbare school werd ik wat meer een dromer, dacht nauwelijks na over de vraag: wat wil ik nu eigenlijk met de rest van mijn leven? Ik ging naar Maastricht om rechten te studeren, zo'n studie die je kiest als je niet echt weet wat je moet. Op een dag werd in de Maas onderzoek gedaan naar een oude Romeinse brug die in het water lag, uren heb ik ernaar staan kijken. Ik had er al eens aan gedacht om iets te doen met archeologie, die dag viel het kwartje. Mijn propedeuse heb ik nog afgemaakt, daarna ben ik naar Leiden vertrokken.

Het eerste wat ik doe als ik thuiskom... is knuffelen met Oskar. Hij is nu vier maanden, de eerste weken met een baby zijn heel abstract, zo'n kindje kan nog niet veel. Het wordt nu wat interactiever, hij reageert steeds meer. Wat voor vader ik wil zijn? Ik wil Oskar de ruimte geven om zijn eigen persoonlijkheid te ontwikkelen, zijn passies te ontdekken en kennis te maken met de wereld, maar zal daarin wel grenzen aangeven. In het boek *How to raise a Viking* wordt dat mooi uitgelegd, dat je altijd duidelijk moet maken waarom iets niet kan – blijf communicatief.

Mijn favoriete muziek... is van alles wat. Mijn ouders luisterden naar klassieke muziek, ik heb mezelf opgevoed met Pearl Jam, Bob Dylan. Blues en country vind ik ook fijn. Ik zing nummers van Beppe Kraft voor Oskar en spreek in het dialect tegen hem. Dat is wel een beetje een mengelmoesje, met mijn wortels in Sint-Geertruid en ouders uit Nieuwenhagen en Kerkrade.

Op wie lijk je het meest? Ik denk toch mijn vader, hij heeft ook niet meer zoveel haar haha. Maar ook qua karakter zitten we wel op dezelfde lijn, al is hij misschien nog wel wat gereserveerder. Hij werkte bij de politie in Maastricht, in een mannenwereld, hield er niet van als mensen ten koste van anderen hogerop wilden komen. Hij zei daar dan wat van en dat is hem niet altijd in dank afgenomen. Ik heb me verder nooit echt aan iemand gespiegeld of een rolmodel gehad. Indiana Jones? Haha, maar dan zonder zweep.

Ik mis Limburg. Het is voor mij nog steeds mijn thuis, altijd als ik hier weer wegga krijg ik heimwee. Tien jaar geleden heb ik wat land gekocht met grote fruitbomen, een hoogstamboomgaard, om een stukje Limburg te hebben. Het is vlakbij mijn ouders, ik geniet er enorm van de natuur. Ik wil wel terugkeren naar het zuiden, maar wanneer? Ik heb een superleuke baan in Leiden, zit in het Rijksmuseum van Oudheden, dichtbij een universiteit. Dat zou allemaal anders worden, niet per se slechter, maar wel regionaler. Het is voor mij te vroeg om wat ik nu heb los te laten, maar tegelijkertijd weet ik ook dat het jammer is als ik wacht tot mijn pensioen.

Misschien moet ik eerder die stap zetten, maar dat vind ik toch heel moeilijk.

Wie is thuis de kok? Frederike, mijn lieve vriendin die zorgt voor rust en stabiliteit. Ik kan wel koken, doe het ook één tot twee keer per week, maar ben veel te gehaast en stop er minder liefde in. Dat compenseer ik hopelijk weer met andere werkzaamheden in en rond het huis.

Wanneer heb je voor het laatst hard gelachen? [Denkt even na]. Bij opgravingen, als je met een team intensief bezig bent, worden er nog wel eens flauwe grappen gemaakt en ontstaat er een apart soort humor. Die opgravingen doe ik jammer genoeg niet veel meer, ik heb het te druk met ander werk, maar in eerste instantie trok dat me juist naar dit vakgebied. Ik ben op veel plekken geweest, in het Midden-Oosten, de Cariben. Het was soms één groot avontuur.

Wat is je grootste valkuil? Ik heb een sterk gevoel van FOMO, *the fear of missing out*. Mijn werk is mijn passie, ik vind zoveel leuk, ben ambitieus en denk al snel dat ik iets mis als ik dat allemaal niet doe. Daarom zeg ik snel 'ja' op dingen, de balans kan dan doorslaan. Mijn aanstelling als Dubois wisselhoogleraar is ook iets extra's. Ik ben er wel erg blij mee, archeologie is heel multidisciplinair en ik wil mijn vakgebied gebruiken om op andere manieren naar de geschiedenis en samenleving te kijken.

Als ik in de spiegel kijk... zie ik iemand die verandert. Ik herken mezelf nog wel, maar merk wel dat de tijd vat op me krijgt. Ouder worden vind ik niet eng, maar soms vind ik dat het wel erg hard gaat en stel ik mezelf de vraag of ik alles wat ik nu wil beleven, wel kan beleven.

Als ik geen archeoloog zou zijn... Vroeger wilde ik ridder of astronaut worden. In ruimtestation ISS wordt ook archeologisch onderzoek gedaan, dat had ik wel leuk gevonden. Maar eerlijk, ik kan me niet voorstellen dat ik ooit iets anders zou kunnen doen dan wat ik nu doe. Sporen vinden, onderzoeken en ontdekken, en soms een andere kijk krijgen op het verre verleden en zelfs het heden.

Deborah Blekkenhorst

Hier verschijnt wekelijks een portret van een student of medewerker

“Werk aan de winkel” voor betere aansluiting middelbare school en universiteit

Lessen met een academisch sausje, posters en een College Tour: alles uit de kast voor een bètastudie

Hoe laat je middelbare scholieren warmlopen voor een bètastudie? Bied ze lessen en workshops met een academisch sausje aan, dan worden de eerste zaadjes al vroeg geplant. Dat is de gedachte achter het Bètasteunpunt Limburg dat is opgezet door de faculteit Science and Engineering (FSE). Het enthousiasme moet bij sommigen nog groeien. “Ik ga toch liever rechten studeren.”

Het is een kleurrijke chaos in de grote hal van FSE, de donderdag voor de carnavalsvakantie. En niet vanwege het naderende volksfeest. Zo'n honderd middelbare scholieren van vijf scholen uit de regio mogen hun profielwerkstukken presenteren aan een academisch publiek. Dat doen ze met zelfontworpen posters die ze nog wel even moeten ophangen. Op manshoge prikborden zijn binnen no time grote vellen papier vastgeplakt over uiteenlopende onderwerpen zoals de techniek in een Formule 1-auto, *vegan* roomijs en het effect van beweging op ouderen. Zodra alles goed hangt kan de driekoppige jury, met vice-decaan Harm Askes van FSE, zijn rondje gaan maken.

Enthousiasmeren

Monique Scheepens kijkt tevreden toe. Zij is vanuit de faculteit de initiator van het Bètasteunpunt Limburg waarin sinds twee jaar docenten uit het voortgezet onderwijs in de regio en academici samenwerken. De posterpresentatie is daarvan een resultaat, docenten en studenten van FSE gingen langs bij scholen en hielpen leerlingen op weg met hun onderzoek. “Het is maar een van de dingen die we doen. Onlangs gaf een docent van ons een lezing over klimaatverandering en biodiversiteit, als een soort College Tour. We willen leerlingen enthousiasmeren voor een bètastudie en zorgen voor een betere aansluiting tussen middelbare school en universiteit.”

“Aan de universiteit kies je namelijk voor een richting en niet per se een beroep”

Scholieren presenteren hun zelfontworpen posters Foto: Ellen Oosterhof

Daar horen ook lessen bij die - met input vanuit FSE - worden ontwikkeld door middelbare school-docenten die een dag per week gedetacheerd worden bij het steunpunt. Een van hen is Leonie

Titulaer die scheikunde geeft aan het Maastrichtse Porta Mosana College. De afgelopen anderhalf jaar was ze elke maandag bij FSE aan het werk. “Kijk”, zegt ze, terwijl ze op haar scherm informatie tevoorschijn tovert over massaspectrometrie, een techniek om moleculen te identificeren. “Dit is een onderwerp

dat ik sowieso al met mijn eigen leerlingen in de bovenbouw zou bespreken, maar we hebben er nu een academisch sausje overheen gegoten, het wat uitdagender gemaakt, waardoor ze weten hoe het zou zijn als ze dit aan de universiteit volgen.”

Meiden

“Wij willen ook een zo goed mogelijk toekomstbeeld schetsen”, vult Melissa Cremers aan. Zij is vanuit het Graaf Huyncollege in Geleen betrokken. “Aan de universiteit kies je namelijk voor een richting en niet per se een beroep. Door ze dat te laten inzien, wordt de keuze voor een bètastudie misschien wel makkelijker. Met name voor meisjes, die het vaak links laten liggen.” Dat blijkt niet direct op de bijeenkomst bij FSE, waar het aantal meiden en jongens zo'n beetje gelijk lijkt te zijn. Ze hebben (vrijwel) allemaal een bètaprofiel zoals Natuur en Gezondheid en Natuur & Techniek, met vakken als wiskunde A of B, scheikunde en natuurkunde. Toch lijkt het voor de jongens al veel meer een uitgemaakte zaak dat ze straks een hardcore studie in die richting gaan doen, dan voor hun vrouwelijke klasgenoten. “Ik wil graag rechten studeren, dat trekt me

toch meer”, vertelt een leerlinge uit 6VWO, die onderzoek deed naar de invloed van sociale media op eetstoornissen. “Bedrijfskunde”, klinkt het bij haar buurvrouw. “Of misschien toch iets met gezondheidswetenschappen.” Iets verderop staan twee meiden bij een poster met een afbeelding van Batman en vertellen ze over hun onderzoek naar pijnstillers, volgens hen “de onzichtbare helden van de gezondheid”. Of ze daarmee straks ook verder gaan? “Nee, ik wil iets doen met *cybercrime*”, zegt een van hen, waarmee ze de deur naar een bètastudie als Computer Science nog wel op een kier houdt.

Er is werk aan de winkel, zegt een docent natuurkunde die is komen kijken naar het werk van zijn leerlingen. En dan gaat het om meer dan alleen het enthousiasme maken van jonge vrouwen voor zijn vakgebied. “Het algemene niveau van natuurkunde en bètavakken daalt, er wordt steeds meer uit het curriculum gehaald. De meiden die het wel kiezen, zijn heel sterk. Wat het steunpunt doet is prima. Maar de samenwerking mag zelfs nog inniger, bij dit project had zelfs meer kennis mogen worden gedeeld, er is nog een wereld te winnen.”

Begroting

Monique Scheepens van FSE zou niets liever willen, wat haar betreft krijgt het steunpunt een vaste plek in de faculteitsplannen- en begroting. “We worden nu betaald uit de RAP-gelden [een subsidiepotje voor de aanpak van regionale lerarentekorten] en kregen subsidie vanuit het Landelijk Overleg Bètadecanen, maar we willen graag een structurele bekostiging. Daarvoor moeten we laten zien dat het steunpunt van toegevoegde waarde is.” Daar is vice-decaan Askes wel van overtuigd nadat hij alle presentaties heeft bekeken, maar toezeggingen over geld kan hij niet doen. “Wat ik heb gezien maakt me enthousiast, met scholieren uit de hele regio, de één wat verder dan de ander, maar allemaal met een inspirerend verhaal.” Dat ze ook nog eens potentiële studenten kunnen zijn, is mooi meegenomen. “Het is belangrijk om te laten zien wie we zijn als faculteit en met name die angst voor de bètakant weg te nemen, zeker bij meisjes. Hen heb je juist nodig, zij zijn gedreven en hebben vaker een bredere blik, waar jongens eerder sommen willen oplossen.” Even later mag Askes - die de aanwezigen nog verklapt dat alle presentaties beter waren dan die van hemzelf op 17-jarige leeftijd - de eerste prijs uitreiken. De eer gaat naar het onderzoek over de invloed van onder andere sport en school op de motivatie van leerlingen en hun mentaal welzijn. De makers: drie meiden.

“Op een gegeven moment vraag je je af of de ‘beloning’

DE HOBBELIGE, SOMS EINDELOZE WEG NAAR HET RIJBEWIJS

Het was horror, Kafka, een aanslag op haar zelfvertrouwen én haar bankrekening. European Law School-student Nora Grolig zakte in november voor haar rijexamen. Twee maanden later strandde haar tweede poging om een rijbewijs te halen nog vóór ze achter het stuur zat. Op verzoek van *Observant* schreef ze over haar ervaringen en vroeg ze medestudenten naar hun ‘rijbewijskronieken’.

TEKST: Nora Grolig **ILLUSTRATIE:** Bas van der Schot

Toen ik afgelopen augustus in Brussel slaagde voor mijn theorie-examen, hing een nieuwe federale wet al als een donkere wolk boven me. Vanaf 1 januari 2026 moeten Belgische kandidaten al hun examens - theorie, praktijk, risicoperceptie en de verplichte EHBO-opleiding van het Rode Kruis - in

dezelfde regio afleggen. Voor wie het niet weet: België is opgedeeld in drie regio's: het Nederlandstalige Vlaanderen, Franstalige Wallonië en tweetalige Brussel. Zoals een gefrustreerde rijkschoolhouder het verwoordde: “Het is inmiddels geen lasagne meer, maar een ratatouille met daarbovenop puree van linzen.”

Het probleem? Ik had mijn theorie in Brussel gehaald, maar wilde rijlessen volgen en het praktijkexamen doen in Wallonië, dichtbij Maastricht. Dus in plaats van het gebruikelijke pakket van twintig uur koos ik voor een duurder pakket van dertig uur dat ‘directe toegang’ tot het praktijkexamen geeft en de wachttijd van drie maanden overslaat. Als ik half september begon, zo rekende ik uit, kon ik half november klaar zijn en de deadline net halen. Efficiënt. Strategisch. Maar ook, zo bleek: lichtelijk absurd.

Achteraf gezien was het opleggen van die deadline geen goed idee. Voor een obsessieve perfectionist bleek alles in drie maanden proppen - naast studie, sociale verplichtingen en het leven van alledag - minder een ‘rite de passage’ en meer een ‘recept voor een burn-out’. Want laten we eerlijk zijn: het rijbewijs is de vuurdoop voor de volwassenheid. Je wordt achttien en ineens begint de klok te tikken: leer autorijden, word nuttig, draag bij aan de maatschappij. Er zijn twee soorten mensen. De eersten slagen soepel op hun achttiende en hebben het er nooit meer over. De tweede groep belandt in een vicieuze cirkel van herexamens, ombouwkosten en milde existentiële crises - ergens tussen Sisyphus en Prometheus in.

Ik behoor duidelijk tot die laatste categorie. Tot nu toe heeft mijn poging om een rijbewijs te halen geleid tot chronische rugpijn, angstklachten en een rondgang langs de vijf stadia van rouw: ontkenning, woede, onderhandelen, depressie en acceptatie (die laatste laat nog op zich wachten).

Nieuwsgierig of dit een persoonlijk mankement is of

een probleem in het systeem, vroeg ik andere studenten naar hun ervaringen. Is succes een kwestie van karakter, nationale procedures of gewoon dom geluk?

NEDERLAND: EFFICIËNT... IN THEORIE

Het Nederlandse traject - theorie-examen, lessen, praktijkexamen - duurt doorgaans drie tot zes maanden. Internationale studenten kunnen een Nederlands rijbewijs halen dat in de hele EU wordt erkend.

Tweedejaars Global Studies-student Melissa Moussa (19, Frans-Turks) koos voor deze route. Gebrek aan tijd en motivatie had haar ervan weerhouden om thuis, in Chamonix, haar rijbewijs te halen, maar eenmaal in Maastricht waagde ze het erop. Binnen enkele minuten had ze haar theorie-examen in Roermond geboekt. Tegen een kleine meerprijs doet ze dat straks in het Engels.

Ze had geluk: ze kon snel terecht, de wachttijden voor theorie-examens kunnen normaal makkelijk oplopen tot enkele weken. Voor praktijkexamens kan dat drie tot vier maanden zijn; in België en Frankrijk zelfs tot zes maanden. De gevolgen zijn vaak kostbaar want de meesten durven hun rijlessen niet tijdelijk stil te leggen. Onder het motto: hoe langer je wacht, hoe meer je vergeet - wat leidt tot meer lessen, meer geld en meer stille wrok.

Melissa volgt nu rijlessen in Maastricht. De meeste leerlingen hebben 39 tot 43 uur nodig om zich zeker te voelen - een flinke investering in tijd en geld. Hoewel ze aanvankelijk zeer gemotiveerd was, vindt ze het lastig om de lessen te combineren met haar bijbaan, studie en sociale leven.

DRIE DAGEN VOOR MIJN

UNIVERSITEITSTENTAMENS

IN DECEMBER KREEG IK EEN

TWEDE KANS. IN DE RIJ BIJ HET

EXAMENCENTRUM GREEP IK NAAR

MIJN IDENTITEITSBEWIJS. NIETS. DE

REGELS ZIJN DUIDELIJK: GEEN ID,

GEEN EXAMEN.

Afgelopen herfst rende ik twee keer per week tussen de onderwijsgroepen door naar de trein om rijlessen te volgen bij een Franstalige rijkschool in Visé - een treinrit van vijftien minuten die toch €10,50 per keer kostte. Ik miste treinen, schoof met colleges en op een memorabele dag werd zelfs mijn telefoon gestolen op station Maastricht. Ondertussen nestelde zich in mij een aanhoudende lage rugpijn - de fysieke uiting van zich ophopende wanhoop.

VOLHOUDEN IS ALLES

Op jonge leeftijd beginnen is geen garantie voor succes. Momentum is cruciaal, ontdekte European Law-student James Wallace (19, Frans-Amerikaans).

Op zijn zestiende haalde hij in Frankrijk in één keer zijn theorie. Daar volgen kandidaten ongeveer twintig uur rijles bij een rijkschool en leggen daarna drieduizend kilometer af met een ‘begeleider’ (meestal een ouder) voordat ze het praktijkexamen mogen boeken. James had niet genoeg tijd om het gevraagde aantal kilometers te voltooien voordat hij naar Maastricht verhuisde.

Anderhalf jaar lang probeerde hij examendata te combineren met bezoeken aan thuis. Uiteindelijk bemachtigde hij een plek op 30 januari. Omdat hij in periode 3 geen colleges had en zijn rijvaardigheid wat was weggezakt, verhuisde hij tijdelijk terug naar Frankrijk om intensief te oefenen en extra lessen te nemen. “Het was zwaar en duur”, zegt hij. “Maar het was het waard.” Op de 30e lichtte mijn telefoon op: “IK BEN GESLAAGD!”

Ik voelde oprechte blijdschap - en een vleugje jaloezie.

DUITSE EFFICIËNTIE

Carla Stellwag (22, Duits) pakte het halen van haar rijbewijs rustig en pragmatisch aan: het was gewoon iets dat moest gebeuren. “Waarom uitstellen? Doe het op de middelbare school, dan heb je nog tijd.” In haar Oost-Beierse plattelandsdorp haalt bijna iedereen zo snel mogelijk zijn rijbewijs. Bij de diploma-uitreiking hadden slechts twee van de zestig leerlingen er nog geen.

Het Duitse systeem is streng: verplichte theorielessen, hoge eisen en strikte normen. Carla was een voorbeeld-leerling: ze begon op haar zestiende en slaagde voor beide examens in één keer.

Carla's vrienden - vooral de niet-Duitsers - vertellen haar regelmatig wat een goede chauffeur ze is. Dat

uit meer zal bestaan dan verlamme angst en twijfel aan jezelf"

schrijft ze toe aan het veeleisende systeem, dat wereldwijd (samen met het Nederlandse) tot de strengste behoort. "Ik voel me veiliger op de weg in Duitsland dan waar dan ook in Europa", zegt ze, zelfs op snelwegen zonder snelheidslimiet. Omdat iedereen een grondige opleiding krijgt, is haar vertrouwen in andere weggebruikers groot. Haar jaar als au-pair in Frankrijk voelde een stuk chaotischer. "Autorijden daar heeft me veel geleerd", lacht ze - een diplomatieke manier om te zeggen dat het doodeng was.

STRIJD TUSSEN BROERS EN ZUSSEN

Broers en zussen kunnen de druk opvoeren. Toen ik mijn theorie haalde terwijl mijn 23-jarige zus nog steeds geen rijbewijs had, ontstond er een subtiele competitie - aangewakkerd door de stille divide et impera-strategie van onze ouders. Niets motiveert zo sterk als de kans om uitgeroepen te worden tot het 'verantwoordelijke' kind. Voor Sara Janssen (22, Nederlands) speelde dat geen rol. Opgroeiend in het dorpje Puth, ten noordoosten van Maastricht, was de vrijheid die een auto biedt motivatie genoeg. Ze haalde haar rijbewijs zodra dat kon en ontwikkelde sindsdien een oprechte liefde voor

autorijden.

Ook ouderlijke druk verschilt. Melissa voelt die niet - ze betaalt alles zelf, dus haar ouders hoor je niet. James daarentegen, die geen auto wil en hoopt straks in bewandelbare steden te wonen, zette toch door, puur omdat zijn ouders erop aandrongen.

"ALS JE NIET LACHT, GA JE HUILEN"

Ik zakte in november binnen drie minuten voor mijn eerste praktijkexamen door een STOP-bord. Voor de duidelijkheid: ik stopte. Maar blijkbaar niet overtuigend genoeg voor de examinerator.

De ontredde die volgde liet zien hoeveel druk ik mezelf had opgelegd. Tot dat moment had falen geen optie geleken. Nu was ik ervan overtuigd dat het me nooit zou lukken.

Drie dagen voor mijn universiteitstentamens in december kreeg ik een tweede kans. In de rij bij het examencentrum greep ik naar mijn identiteitsbewijs. Niets. De regels zijn duidelijk: geen ID, geen examen. Hoe kon dit gebeuren? Ik ben de georganiseerde van elke groep. De checklist-liefhebber. De obsessieve planner. Dit is iets dat mijn ADHD-zus overkomt! En toch voelde ik onder de paniek iets onverwachts:

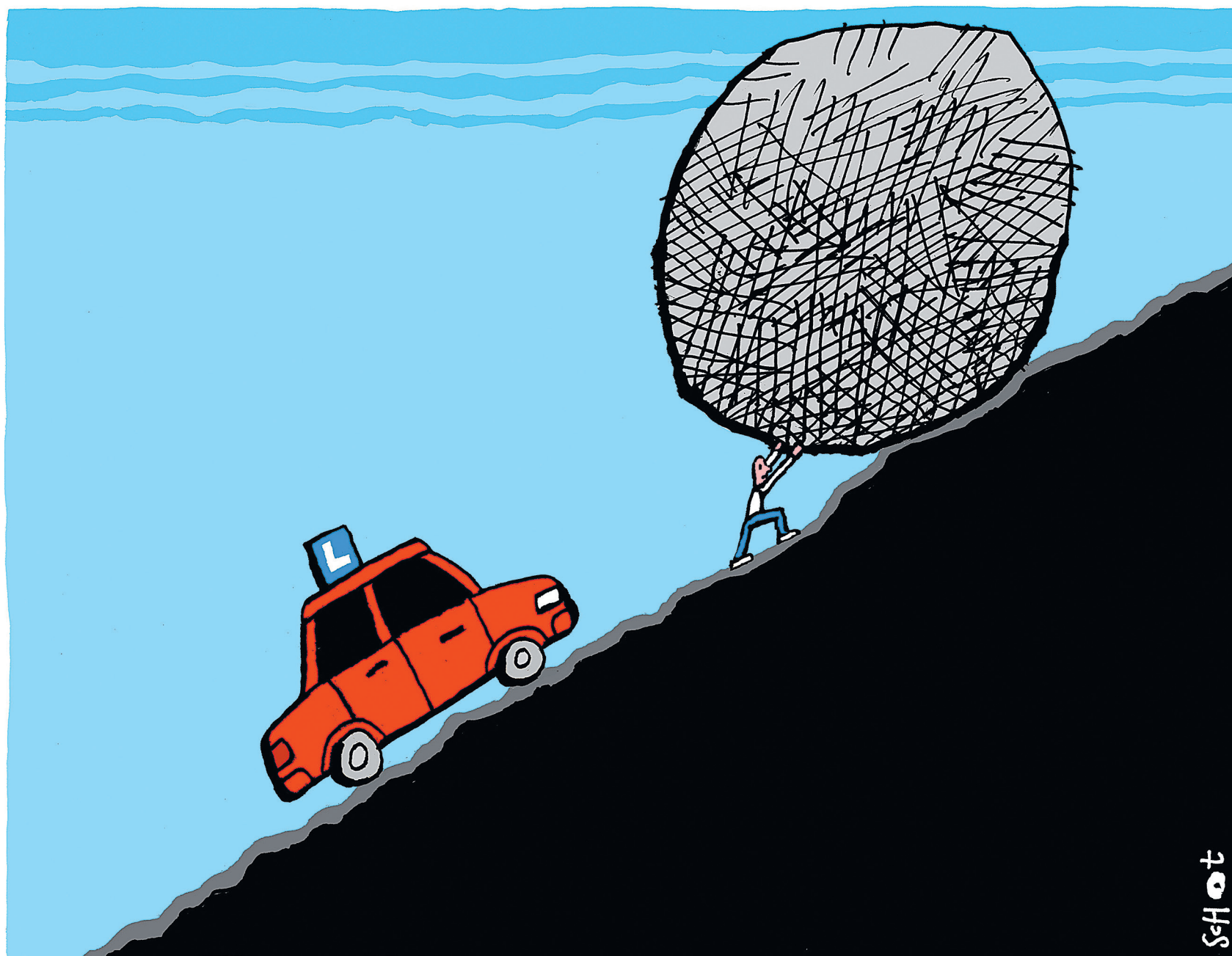
opluchting. Geen examen betekende geen onmiddellijke mislukking. Geen oordeel. Geen tragedie van drie minuten. Was het zelfsabotage? Een onbewuste opstand tegen maanden van zelfopgelegde druk en ergernis? Misschien.

Deze keer raakte ik niet in een neerwaartse spiraal. Zoals het gezegde luidt: "If you don't laugh, you'll cry."

BEWIJS VAN DOORZETTINGSVERMOGEN

Met uitzondering van Sara en Carla beschreef vrijwel iedereen die ik over het behalen van het rijbewijs sprak (vijftien mensen) een Kafkaëske tocht. Sommigen zijn te geïntimideerd door de bureaucratie om überhaupt te beginnen. Anderen zijn bezig aan hun vierde of vijfde poging en verliezen de hoop. En wie geslaagd is, moet vaak nog bijkomen.

Het is moeilijk om je niet bestolen te voelen van tijd en geld, alsof alles structureel tegenzit. Op een gegeven moment vraag je je af of de 'beloning' uit meer zal bestaan dan verlamme angst en twijfel aan jezelf. En toch is er misschien geen betere training voor het leven dan proberen (en falen) om een rijbewijs te halen. Het leert je sowieso doorzettingsvermogen, en, niet onbelangrijk, nederigheid.

DE VERSCHILLEN TUSSEN EU-LANDEN

Het beeld bestaat dat het Nederlandse theorie-examen moeilijker is - en Nederlandse examinatoren strenger - dan elders. Statistieken van het Centraal Bureau Rijvaardigheidsbewijzen (CBR) lijken dat te bevestigen: slechts 48,6 procent van de kandidaten slaagt in één

keer voor het theorie-examen; de meesten hebben twee of drie pogingen nodig. België en Frankrijk doen het iets beter, maar blijven dichtbij met ongeveer 53 procent geslaagden bij de eerste poging. In Duitsland is dat slechts 45 procent. Ook het praktijkexamen blijkt een moeilijk te nemen horde. In Nederland slaagt iets meer dan 50 procent in één keer; de meeste herkansers halen het bij de tweede of derde poging. In België

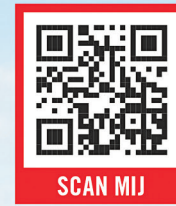
slaagt slechts 47 procent direct, en pas bij poging drie ligt het slagingspercentage boven de 60. Frankrijk en Duitsland doen het iets beter: daar heeft circa 57 procent aan één poging genoeg. Tijdens mijn zoektocht op internet kwam ik er achter dat degenen die een 'makkelijkere' route zoeken het beste naar Spanje, Letland of Polen kunnen gaan, waar de prijzen en wachttijden lager zijn en er meer Engelstalige exa-

mens beschikbaar zijn.

De kosten verschillen. Nederland is het op één na duurste land ter wereld om een rijbewijs te halen, met een gemiddelde prijs van €3.125. Duitsland staat op de zesde plaats, met bedragen tussen €2.550 en €3.850. Frankrijk komt gemiddeld uit op €2.650. In België heb je genoeg aan tussen de €1.500 en €2.500, afhankelijk van het gekozen traject.

Bekijk ons hele programma op www.maastricht.pvda.nl

colofon

Redactie Wendy Degens (hoofdredacteur), Deborah Blekkenhorst, Peter Doorakkers, Cleo Freriks, Riki Janssen, Stefan Moens (financieel medewerker), Dennis Vaendel
Telefoon 043 3885390

E-mail observant@maastrichtuniversity.nl

Website www.observantonline.nl

Aan dit nummer werkten mee Wammes Bos, Nora Grolig, Thomas Frissen, Jonas Heller

Ontwerp en illustraties Simone Golob

Vertalingen Maud Bovelander, Susanna MacDaniel

Druk Janssen/Pers

Gennep *Advertenties*

Zie alle info onder het kopje 'service' op onze site.

PODCAST OBSERVANT

HET AUDIOZUSJE VAN HET WEEKBLAD VAN DE UNIVERSITEIT MAASTRICHT,

waarin we je bijpraten over wetenswaardigheden, bijzonderheden en nieuws over de universiteit en het studentenleven.

Dit is een politieke reclameboodschap in het kader van de gemeenteraadsverkiezingen. Meer informatie op politiekereclame.nl

DE MEDEDELINGEN VAN DE UNIVERSITEIT, FACULTEITEN, SERVICECENTRA EN STUDENTEN- ORGANISATIES ZIJN TE VINDEN OP WWW.OBSERVANTONLINE.NL